

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Національного університету

«Одеська юридична академія»

професор Олег ТОДОЩАК

«11» серпня 2022 року

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія»

щодо дисертації Щербатого Романа Романовича

на тему:

«ФОРМУВАННЯ СУДДІВСЬКОГО КОРПУСУ В УКРАЇНІ:

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ»,

представленої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право»

за спеціальністю 081 «Право», затвердженої рішенням Вченої ради

Національного університету «Одеська юридична академія»

від 09 листопада 2022 року (протокол № 2)

ВИТЯГ

з протоколу засідання фахового семінару

кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури

Національного університету «Одеська юридична академія»

№ 18 від 10 червня 2026 року

Присутні: зав. кафедри, д.ю.н., проф. Бакаянова Н.М., професор каф., д.ю.н., професор Косюта М.В. (головуючий на засіданні), професор каф., д.ф. (PhD) у галузі права Костенко С.К., доцент каф., к.ю.н., доцент Свида О.Г., доцент каф., к.ю.н., доцент Кісліцина І.О., доцент каф., к.ю.н., доцент Кравченко М.О., доцент каф., к.ю.н., доцент Храпенко О.О., доцент каф., д.ф. (PhD) у галузі права Синицин П.М., старший викладач Курганський О.В., старший викладач Нестерчук Л.П., аспірант Щербатий Р.Р. (здобувач наукового ступеня), аспірант Мозгальов В.Ю., аспірант Осадчук І.О., старший лаборант Топал В.С. (секретар засідання).

3 присутніх – 2 доктори юридичних наук, 4 кандидати юридичних наук та 2 доктори філософії в галузі права – фахівці за профілем дисертації, поданої на розгляд.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження Щербатого Р.Р. на тему: «Формування суддівського корпусу в Україні: організаційно-правовий аспект», поданого на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», щодо його рекомендації для попереднього розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

СЛУХАЛИ:

Доповідь здобувача доктора філософії Щербатого Р.Р. за результатами дисертаційного дослідження на тему: «Формування суддівського корпусу в Україні: організаційно-правовий аспект», поданого на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Щербатий Р.Р. обґрунтував актуальність обраної теми, визначив мету, завдання, методологію, об'єкт та предмет дослідження, виклав основні наукові положення та висновки, що виносяться на захист, вказав науково-практичну значимість роботи, доповів про впровадження результатів дослідження.

Здобувачем зауважено, що проведене дослідження обумовлене необхідністю вирішення актуальних проблем кадрового наповнення системи судоустрою, насамперед, усунення кадрового дефіциту в судах, професіоналізму суддів, підвищення довіри до судової влади. Вирішення теоретичних та практичних проблем формування суддівського корпусу потребує розроблення цілісної концепції організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу в Україні на основі теоретико-правового аналізу його засад, закономірностей та сучасного стану правового регулювання. Окрім того, на думку здобувача, інститут формування суддівського корпусу є міждисциплінарним, оскільки його різні аспекти ставали предметом досліджень не лише у судовому, але й конституційному, адміністративному, трудовому праві, а також розглядались під час історико-правових досліджень. Широкий спектр досліджень проблематики дозволяє стверджувати, що

єдина концепція формування суддівського корпусу залишається несформованою та продовжує залишатися актуальним науковим завданням.

Щербатий Р.Р. також привернув увагу на те, що на сучасному етапі розвитку судової влади, який характеризується ускладненням функціонування правової системи в цілому та діяльності зі здійснення правосуддя зокрема в умовах воєнного стану, цифровізацією правовідносин та дедалі широким використанням штучного інтелекту теоретико-правові підходи до формування суддівського корпусу потребують комплексного наукового переосмислення. Науковець підкреслив важливість урахування новітніх наукових розробок та міжнародних стандартів у ході судової реформи, яка передбачає належного законодавчого визначення понятійного та категоріального апарату, строків проходження процедур, дотримання принципів та забезпечення належних гарантій у процесі набуття особою статусу судді. У цьому контексті ефективний організаційно-правовий механізм формування суддівського корпусу розглядається як умова реалізації судовою владою покладених на неї завдань та складова державної політики в цій сфері.

Основними результатами дослідження є такі висновки:

уперше:

сформульовано концепцію організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу як єдиної системи взаємопов'язаних процедур, суб'єктів та правових засобів, спрямованих на забезпечення реалізації завдань судової влади шляхом наповнення системи судоустрою професійними, компетентними, незалежними та доброчесними суддями;

обґрунтовано організаційно-правовий механізм формування суддівського корпусу як єдиний цілісний процес та доведено недоцільність дослідження окремих автономних «мікро-механізмів» (добору, конкурсу чи призначення тощо) без урахування усіх складових;

розроблено авторську структуру організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу, до складу якої віднесено: нормативно визначені процедури, систему суб'єктів та правові засоби забезпечення їх реалізації;

сформовано концептуальні напрями удосконалення організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу, серед яких процедурний, інституційний та цифровізаційний.

удосконалено:

наукові підходи до визначення поняття «суддівський корпус», до змісту якого включено всіх суддів, які у визначеному Конституцією та законами України порядку набули статусу судді з метою здійснення правосуддя на професійній основі та обіймають штатні суддівські посади у системі судоустрою України;

наукові підходи до розуміння поняття «формування суддівського корпусу», який визначено як нормативно врегульований безперервний публічно-владний процес кадрового відтворення незалежної судової влади, що реалізується через систему взаємопов'язаних процедур та діяльність уповноважених суб'єктів і спрямований на забезпечення судової влади професійними, компетентними, незалежними і доброчесними суддями;

поняття правових засобів організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу як нормативно визначеного інструментарію, за допомогою якого уповноважені суб'єкти забезпечують реалізацію процедур, спрямованих на укомплектування судової влади високопрофесійними суддями;

класифікацію суб'єктів формування суддівського корпусу шляхом поділу їх на основних та допоміжних (субсидіарних), а також виділення окремих груп допоміжних (субсидіарних) суб'єктів;

підходи до визначення змісту та етапності процедур добору та конкурсу на посаду судді;

підходи до розуміння місця та функціонального призначення кваліфікаційного оцінювання у структурі організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу;

систематизацію міжнародних стандартів формування суддівського корпусу, їх класифікацію на інституційні, процедурні, професійно-етичні та функціональні;

набули подальшого розвитку:

положення щодо визначення мети та завдань формування суддівського корпусу;

ідея щодо співвідношення процедур добору та конкурсу як взаємопов'язаних елементів єдиної моделі формування суддівського корпусу місцевих судів;

положення щодо визначення критеріїв та показників кваліфікаційного оцінювання судді (кандидата на посаду судді);

підходи до розмежування категорій доброчесності та професійної етики як самостійних критеріїв кваліфікаційного оцінювання;

аргументація щодо значення міжнародних стандартів для розвитку національної моделі формування суддівського корпусу;

положення про вплив євроінтеграційних процесів на реформування процедур добору, оцінювання та призначення суддів в Україні;

запропоновано:

авторські визначення понять «організаційно-правовий механізм формування суддівського корпусу», «добір на посаду судді місцевого суду», «конкурс на зайняття вакантної посади судді», «спеціальна перевірка судді (кандидата на посаду судді)», «компетентність кандидата на посаду судді», «критерій кваліфікаційного оцінювання», «показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання», «особиста компетентність», «соціальна компетентність», «суб'єктний склад формування суддівського корпусу», «міжнародні стандарти формування суддівського корпусу»;

авторське бачення ознак та функціонального групування етапів процедури добору на посаду судді;

законодавче закріплення етапів конкурсу на заняття вакантної посади судді;

виокремлення видів рейтингу як правового засобу механізму формування суддівського корпусу: рейтинг результатів іспиту та рейтинг переможців конкурсу на зайняття вакантної посади судді;

доповнення процедури добору на посаду судді місцевого суду етапами, які наразі віднесені до процедури конкурсу, з метою завершення процедури добору суддів місцевих судів наданням рекомендації про призначення на посаду судді без проведення конкурсу на зайняття вакантної посади;

нормативне закріплення темпоральних меж окремих етапів процедур формування суддівського корпусу;

впровадження моделі персоніфікованого тестування з історії української державності та виключення тестування когнітивних здібностей зі структури кваліфікаційного іспиту;

удосконалення вимог до членів Громадської ради доброчесності;

створення Єдиного реєстру кандидатів на посаду судді та впровадження системи електронного документообігу у діяльність Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;

внесення змін та доповнень до Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (220 найменувань на 22 сторінках) та 9 додатків на 16 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 255 сторінок, з яких основного тексту - 214 сторінок.

Після завершення доповіді Щербатого Р.Р. присутні поставили йому **запитання:**

Косюта М. В.: У дисертаційному дослідженні Ви виділяєте процедурний напрям удосконалення організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу. Одним із запропонованих Вами шляхів такого удосконалення є закріплення на законодавчому рівні чітких строків проведення окремих етапів процедур добору, конкурсу та кваліфікаційного оцінювання суддів.

Водночас, з огляду на складність відповідних процедур, необхідність здійснення спеціальних перевірок, проведення тестувань, співбесід та оцінювання відповідності кандидатів критеріям професійної компетентності, доброчесності й професійної етики, як Ви вважаєте, які строки у даному випадку можуть вважатися «розумними» та якими критеріями слід керуватися при їх визначенні?

Відповідь: Питання темпоральних меж у контексті формування суддівського корпусу наразі врегульоване законодавством фрагментарно. Зокрема, окремі строки встановлені для певних процедурних етапів, наприклад: тридцятиденний строк для

видання Президентом України указу про призначення судді після внесення відповідного подання Вищою радою правосуддя, а також десятиденний строк для затвердження Вищою кваліфікаційною комісією суддів України рейтингу кандидатів після встановлення результатів спеціальної перевірки або тестувань.

Разом із тим, зміст категорії «розумний строк» у сфері формування суддівського корпусу є оціночним та залежить від сукупності організаційних, кадрових і процедурних чинників, які впливають на перебіг відповідних конкурсних процедур.

Розумним, на мою думку, слід вважати такий строк, у межах якого уповноважені суб'єкти здатні якісно та ефективно реалізувати процедури формування суддівського корпусу з метою заповнення вакантних посад професійними, незалежними та доброчесними суддями, забезпечивши при цьому належне функціонування судової влади та реалізацію права особи на справедливий суд.

Свида О. Г.: Кваліфікаційне оцінювання судді (кандидата на посаду судді) проводиться за визначеними законом критеріями: доброчесності, професійної етики та компетентності (професійної, особистої та соціальної). Водночас аналіз практичної реалізації процедури кваліфікаційного оцінювання свідчить про те, що під час встановлення відповідності судді (кандидата на посаду судді) зазначеним критеріям Вища кваліфікаційна комісія суддів України фактично не обмежена будь-якими строками давності щодо перевірки відповідних обставин, подій чи фактів із біографії кандидата.

У зв'язку з цим виникає питання: чи є, на Вашу думку, необхідним нормативне закріплення часових меж такої перевірки та чи не сприятиме їх відсутність надмірній дискреції органу оцінювання?

Відповідь: Так, варто погодитись, що на законодавчому рівні відсутнє врегулювання так званих строків давності, які б застосовувалися у процедурі кваліфікаційного оцінювання судді (кандидата на посаду судді) з метою встановлення його здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді.

У ході такого оцінювання Вища кваліфікаційна комісія суддів України не обмежена чіткими часовими межами щодо перевірки відповідних обставин та фактів.

Водночас предмет перевірки здебільшого формується на підставі інформації, наданої самим кандидатом, отриманої від компетентних органів, а також відомостей, викладених у висновках Громадської ради доброчесності. Крім того, під час підготовки до кваліфікаційного оцінювання кандидат заповнює спеціальний опитувальник, у якому відображає відомості, визначені ВККС України як такі, що мають значення для оцінювання.

Таким чином, предмет перевірки охоплює той період та обсяг інформації, які є необхідними для формування обґрунтованого висновку щодо відповідності кандидата критеріям компетентності, доброчесності та професійної етики.

З огляду на особливу суспільну значущість функції здійснення правосуддя, ретельна перевірка обставин та фактів, які можуть впливати на довіру до судової влади, не повинна ставитися у залежність від формального впливу певних строків давності.

Кравченко М. О.: У дисертаційному дослідженні Ви слушно зазначаєте, що присяжні, які здійснюють правосуддя не відокремлено, а у складі суду, не входять до категорії «суддівський корпус». Водночас у системі судоустрою України наявна окрема категорія суддів, які обіймають штатні суддівські посади, однак фактично не здійснюють конституційну функцію правосуддя. Така ситуація виникла у зв'язку із внесенням змін до Конституції України щодо правосуддя, зміною підходу до безстроковості перебування на посаді судді та виключенням Верховної Ради України з процедури продовження повноважень суддів, які були призначені строком на п'ять років. У результаті значна кількість суддів, строк повноважень яких закінчився, змушені проходити кваліфікаційне оцінювання на відповідність займаній посаді, причому відповідна процедура триває й досі.

У зв'язку з цим виникає питання: чи охоплюються такі судді поняттям «суддівський корпус», незважаючи на те, що вони тимчасово не здійснюють правосуддя?

Відповідь: У системі судоустрою дійсно склалася ситуація, за якої значна кількість суддів обіймають штатні суддівські посади, однак тимчасово не здійснюють

правосуддя у зв'язку із закінченням строку повноважень та необхідністю проходження кваліфікаційного оцінювання на відповідність займаній посаді. У цьому контексті питання щодо належності таких осіб до категорії «суддівський корпус» є цілком обґрунтованим та має як теоретичне, так і практичне значення.

Разом із тим, у дисертаційному дослідженні поняття «суддівський корпус» визначається як сукупність усіх суддів, які у встановленому Конституцією та законами України порядку набули статусу судді для здійснення правосуддя на професійній основі та обіймають штатні суддівські посади у системі судоустрою України.

Отже, визначальною ознакою у даному випадку є не безпосередній факт здійснення правосуддя у конкретний момент часу, а наявність у особи відповідного конституційно-правового статусу судді та перебування на штатній суддівській посаді.

Окреслена проблема має тимчасовий характер та є наслідком трансформаційних процесів у сфері судової влади. Після завершення проходження кваліфікаційного оцінювання останніми суддями, які були призначені строком на п'ять років, відповідна проблема втратить свою актуальність у практичному вимірі.

Храпенко О. О.: У дисертаційному дослідженні Ви пропонуєте відмовитися від тестування когнітивних здібностей як однієї зі складових кваліфікаційного іспиту, аргументуючи таку позицію, зокрема, статистичними результатами проходження відповідного тестування під час конкурсу до Вищого антикорупційного суду у 2024 році. Водночас, чи не свідчать такі результати радше про необхідність удосконалення самої моделі тестування, її методичного забезпечення, програмного комплексу та підходів до визначення прохідного балу? Чи не є більш доцільним у даному випадку не відмова від відповідного етапу, а вдосконалення механізму його реалізації?

Відповідь: Дійсно, для організації та проведення тестування когнітивних здібностей Вища кваліфікаційна комісія суддів України залучає відповідних підрядників, які забезпечують програмне супроводження, формування баз тестових завдань та технічну реалізацію процедури тестування.

Під час конкурсу до Вищого антикорупційного суду у 2024 році таке тестування фактично застосовувалося вперше, а результати його проходження виявилися вкрай

низькими, оскільки близько 64 % учасників не подолали відповідний етап у зв'язку з ненабранням прохідного балу.

Реагуючи на таку ситуацію, законодавець вніс зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у частині визначення порогового балу, надавши Вищій кваліфікаційній комісії суддів України дискреційні повноваження самостійно визначати необхідний відсоток правильних відповідей для успішного проходження тестування.

Разом із тим, результати інших конкурсних процедур також свідчать про значний рівень непроходження цього етапу. Зокрема, під час добору на посаду судді місцевого суду близько 30 % кандидатів не подолали тестування когнітивних здібностей. З одного боку, такий механізм може розглядатися як додатковий запобіжник щодо потрапляння до системи судоустрою осіб, які не відповідають вимогам професійної компетентності. Однак, з іншого боку, професійна компетентність судді повинна оцінюватися комплексно, з урахуванням результатів усіх складових кваліфікаційного іспиту, зокрема тестування професійних знань у сфері права та виконання практичного завдання, а не виключно на підставі результатів IQ-тестування.

Отже, наведена статистика свідчить про дискусійність та неоднозначність відповідного виду тестування в сучасних умовах. У зв'язку з цим у роботі пропонується щонайменше тимчасово, на період дії воєнного стану, відмовитися від тестування когнітивних здібностей як окремого етапу кваліфікаційного іспиту, оскільки його проведення потребує значних організаційних і ресурсних витрат та водночас призводить до відсіювання значної кількості кандидатів, які потенційно могли б успішно пройти інші етапи оцінювання та здійснювати правосуддя. В умовах гострого кадрового дефіциту в судовій системі це створює додаткові ускладнення у процесі заповнення вакантних посад суддів.

Кісліцина І. О.: У дисертаційному дослідженні запропоновано авторську класифікацію суб'єктів формування суддівського корпусу на основних (Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Вища рада правосуддя, Президент України) та

допоміжних (субсидіарних), до яких віднесено, зокрема, Громадську раду доброчесності, Громадську раду міжнародних експертів, Експертну раду, Національну школу суддів України, Державну судову адміністрацію України та органи спеціальної перевірки. Водночас окремі із зазначених суб'єктів, зокрема ГРМЕ та Експертна рада, у межах відповідних конкурсних процедур фактично наділені правом блокування кадрових рішень, оскільки без їх позитивного волевиявлення рішення ВККС України не може бути прийняте або потребує кваліфікованої більшості голосів Комісії. Аналогічна ситуація простежується й щодо негативного висновку Громадської ради доброчесності.

У зв'язку з цим виникає питання: чи є обґрунтованим віднесення таких суб'єктів до категорії «допоміжних», якщо їх участь може мати вирішальний вплив на результати відповідних кадрових процедур?

Відповідь: Порухене питання дійсно є дискусійним та заслуговує на увагу, однак при визначенні місця Громадської ради доброчесності, Громадської ради міжнародних експертів та Експертної ради у системі суб'єктів формування суддівського корпусу необхідно виходити насамперед із законодавчо визначеного функціонального призначення відповідних інституцій.

Законодавець прямо визначає, що зазначені органи покликані сприяти Вищій кваліфікаційній комісії суддів України у встановленні здатності судді або кандидата на посаду судді здійснювати правосуддя у відповідному суді. Саме така конструкція «сприяння» свідчить про те, що жоден із цих суб'єктів не уповноважений самостійно приймати остаточне кадрове рішення, яке породжувало б індивідуалізований юридичний результат для кандидата на суддівську посаду.

Чинним законодавством дійсно передбачені окремі механізми, які посилюють вплив таких суб'єктів на відповідні процедури. Зокрема, у разі наявності негативного висновку Громадської ради доброчесності кандидат проходить співбесіду у пленарному складі ВККСУ, а рішення про підтвердження його здатності здійснювати правосуддя має бути підтримане не менш як одинадцятьма голосами членів Комісії у пленарному складі. У процедурах формування Вищого антикорупційного суду

позиція Громадської ради міжнародних експертів має визначальний вплив під час ухвалення рішення щодо відповідності кандидата встановленим критеріям.

Разом із тим, остаточне рішення у межах процедур формування суддівського корпусу ухвалює саме Вища кваліфікаційна комісія суддів України, яка наділена відповідними конституційно та законодавчо визначеними повноваженнями. Саме цим обумовлено віднесення ВККСУ до групи основних суб'єктів формування суддівського корпусу, тоді як ГРД, ГРМЕ та Експертна рада, незважаючи на вплив у межах окремих процедур, виконують допоміжну (субсидіарну) функцію у механізмі формування суддівського корпусу.

Після відповідей на запитання було озвучено висновок наукового керівника – завідувача кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури, д.ю.н., професора Бакаянкової Н.М.

У висновку зазначено про апробацію результатів дисертаційного дослідження, наявність у роботі обґрунтованих пропозицій стосовно удосконалення законодавства України про судоустрій та статус суддів.

Бакаянкова Н.М. зазначила, що дисертація Щербатого Р.Р. виконана відповідно до планів наукової діяльності кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури, що реалізовувалися у межах науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» у 2022-2025 та 2026-2030 роках, вказала на відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам до наукових досліджень такого роду щодо структури, змісту, оформлення і наявності публікацій у наукових виданнях. Науковий керівник звернула увагу на тематику опублікованих здобувачем статей та даних про апробацію результатів дисертаційного дослідження, наявність у роботі обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення законодавства України про судоустрій та статус суддів.

Під час навчання в аспірантурі Щербатий Р.Р. характеризується позитивно. У процесі роботи над дисертаційною роботою Щербатий Р.Р. проявив відповідальність, ініціативність, наполегливість та вміння відстоювати свою позицію.

Щербатий Р.Р. має практичний досвід діяльності у галузі права, зокрема здійснює адвокатську діяльність, веде справи у судах, надаючи професійну правничу допомогу, працював на посаді провідного спеціаліста юридичного управління секретаріату Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, а на теперішній час є асистентом кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» за сумісництвом.

Бакаянова Н.М. підкреслила високу наукову та практичну значущість комплексного дослідження організаційно-правового аспекту формування суддівського корпусу в Україні та перспективних напрямів удосконалення цієї сфери з урахуванням сучасних потреб розвитку судової влади, міжнародних стандартів та євроінтеграційних зобов'язань України.

У висновку науковий керівник зазначила, що дисертація Щербатого Р.Р. є завершеною та самостійною роботою, має необхідну новизну наукових результатів та може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Косюта М. В. зазначив, що у дисертації сформульовано науково обґрунтовані висновки, теоретичні положення та практичні рекомендації, які спрямовані на удосконалення правового регулювання формування суддівського корпусу в Україні.

Важливим результатом проведеного дослідження є вироблення авторської концепції організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу як єдиної системи взаємопов'язаних процедур, суб'єктів та правових засобів.

Здобувачем здійснено комплексний аналіз теоретико-правових та організаційних засад формування суддівського корпусу, досліджено зміст, етапність процедур добору, конкурсу та кваліфікаційного оцінювання суддів. На думку Косюти М.В., слід також відзначити пропозиції здобувача щодо нормативного закріплення темпоральних меж окремих етапів процедур формування суддівського

корпусу. Позитивно варто оцінити й використання значної емпіричної бази дослідження та практики органів суддівського врядування.

Дискусійний характер окремих положень дисертації не зменшує наукової та практичної цінності отриманих результатів дослідження. За змістом, обсягом, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням дисертаційне дослідження Щербатого Р.Р. на тему: «Формування суддівського корпусу в Україні: організаційно-правовий аспект» відповідає вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», та може бути рекомендоване до попереднього розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Професор кафедри, доктор філософії (PhD) у галузі права Костенко С. К. висловив думку, що дисертаційне дослідження Щербатого Р.Р. на тему: «Формування суддівського корпусу в Україні: організаційно-правовий аспект» має високу наукову та практичну цінність.

У роботі комплексно розглянуто сучасний стан організаційно-правового забезпечення формування суддівського корпусу в Україні, досліджено особливості реалізації процедур добору, конкурсу та кваліфікаційного оцінювання суддів, а також проаналізовано вплив міжнародних стандартів та євроінтеграційних процесів на розвиток національної моделі формування суддівського корпусу.

Костенко С.К. позитивно відзначив наукову новизну дослідження, зокрема авторський підхід до вироблення концепції організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу, удосконалення наукових підходів до розуміння критеріїв кваліфікаційного оцінювання суддів, а також запропоновані здобувачем концептуальні напрями вдосконалення процедур кадрового забезпечення судової влади в умовах сучасних трансформаційних процесів.

На думку Костенка С.К., дисертація Щербатого Р.Р. на тему «Формування суддівського корпусу в Україні: організаційно-правовий аспект» є завершеним, самостійним і логічно структурованим науковим дослідженням, яке відповідає встановленим вимогам до дисертаційних робіт такого рівня. Отримані результати мають як теоретичне, так і практичне значення, а сформульовані висновки та

рекомендації можуть бути використані у подальшій науковій і правозастосовній діяльності. У зв'язку з цим робота може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Свида О.Г. звернув увагу присутніх на засіданні на те, що обрана тема дисертаційного дослідження є актуальною, комплексною та системною, відповідає сучасним викликам реформування судової влади та потребам удосконалення кадрового забезпечення судової системи України.

Свида О. Г. підтримав висловлені здобувачем наукового ступеня пропозиції щодо вдосконалення організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу, зокрема у частині оптимізації процедур добору та конкурсу на зайняття вакантних посад суддів, удосконалення діяльності суб'єктів формування суддівського корпусу та забезпечення більшої ефективності кадрових процедур у системі судоустрою. Слушною є й пропозиція дисертанта щодо завершення процедури добору на посаду судді місцевого суду внесенням рекомендації про призначення на посаду судді без проведення окремого конкурсу на зайняття вакантної посади, що сприятиме спрощенню процедур кадрового забезпечення судової влади та скороченню строків заповнення вакантних суддівських посад.

На думку Свида О. Г., дисертаційне дослідження Щербатого Р.Р. є завершеною самостійною науковою працею, виконаною на належному теоретичному та методологічному рівнях, а сформульовані у роботі висновки й пропозиції мають важливе значення для розвитку науки судового права та практики функціонування органів суддівського врядування. Отже, дисертація Щербатого Р.Р. на тему ««Формування суддівського корпусу в Україні: організаційно-правовий аспект» відповідає встановленим вимогам та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Кравченко М. О. підкреслила, що дисертаційне дослідження Щербатого Р. Р. вирізняється високим

рівнем наукової обґрунтованості, логічною структурованістю та комплексним підходом до розкриття обраної проблематики.

Кравченко М.О. позитивно відзначила здійснену автором систематизацію міжнародних стандартів формування суддівського корпусу за окремими напрямами, а також запропоноване авторське визначення поняття «міжнародні стандарти формування суддівського корпусу», що сприяє розвитку понятійно-категоріального апарату науки судового права. Варті уваги й визначені дисертантом концептуальні напрями вдосконалення організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу: процедурний, інституційний, цифровізаційний. Дисертаційне дослідження поєднує належний рівень теоретичного осмислення проблематики із практичною спрямованістю сформульованих пропозицій, що має важливе значення в умовах подальшого реформування судової влади в Україні.

У підсумку Кравченко М. О. наголосила, що висновки дисертанта є обґрунтованими, послідовними та логічними, а сама дисертація відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Кравченко М.О. підтримала внесені пропозиції щодо рекомендації дисертації Щербатого Р.Р. «Формування суддівського корпусу в Україні: організаційно-правовий аспект» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Кісліцина І. О. у своєму виступі акцентувала увагу на актуальності теми дослідження у контексті гострого кадрового дефіциту у системі судоустрою України та необхідності удосконалення процедур формування суддівського корпусу в сучасних умовах реформування судової влади.

Кісліцина І.О. також звернула увагу присутніх на проведене дисертантом анкетування, у ході якого було сформовано значну емпіричну базу щодо організації та проведення окремих процедур формування суддівського корпусу, практичних аспектів діяльності суб'єктів формування суддівського корпусу, а також особливостей

застосування відповідних правових засобів у межах кадрових процедур. Використання результатів анкетування надало дослідженню прикладного характеру та дозволило обґрунтувати низку авторських пропозицій з урахуванням практики функціонування органів суддівського врядування.

На думку Кісліциної І.О., заслуговують на увагу і пропозиції дисертанта щодо удосконалення Закону України «Про судоустрій і статус суддів», зокрема у частині уточнення вимог до членів Громадської ради доброчесності, що спрямовано на підвищення ефективності та об'єктивності участі цього органу у процедурах кваліфікаційного оцінювання судді (кандидата на посаду судді).

Доцент Кісліцина І.О. висловила точку зору, що за ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної цінності здобутих результатів дисертація Щербатого Р.Р. на тему: «Формування суддівського корпусу в Україні: організаційно-правовий аспект» є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на належному теоретичному та методологічному рівнях, і може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Храпенко О.О. підтримала попередніх доповідачів щодо наукової значущості представленої роботи та акцентувала увагу на змістовності висновків і практичній спрямованості пропозицій здобувача.

У своєму виступі Храпенко О.О. зазначила, що у дисертаційному дослідженні успішно виокремлено функціональне групування етапів добору на посаду судді місцевого суду, а також запропоновано авторські визначення понять «особиста компетентність», «соціальна компетентність», «показник кваліфікаційного оцінювання» та «критерій кваліфікаційного оцінювання», що сприяє розвитку понятійного апарату у царині судового права. Варта уваги й пропозиція дисертанта щодо персоніфікації тестування з історії української державності шляхом індивідуального проходження такого тестування з подальшим поданням відповідного сертифіката до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. На думку Храпенко

О. О., наведені висновки та пропозиції заслуговують на увагу як такі, що спрямовані на оптимізацію процедур формування суддівського корпусу та удосконалення організаційних аспектів проведення кваліфікаційного іспиту.

У підсумку Храпенко О. О. зазначила, що дисертаційне дослідження характеризується належним рівнем теоретичного узагальнення, містить самостійні наукові положення та демонструє здатність здобувача комплексно вирішувати актуальні наукові завдання у сфері організації судової влади. Отже, дисертація Щербатого Р.Р. на тему «Формування суддівського корпусу в Україні: організаційно-правовий аспект» може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доцент кафедри, доктор філософії (PhD) у галузі права Синицин П. М. звернув увагу на логічність і послідовність викладення матеріалу дисертаційного дослідження, обґрунтованість сформульованих висновків і пропозицій, а також на значний обсяг наукової літератури та нормативних джерел, використаних здобувачем.

У своєму виступі Синицин П. М. акцентував увагу на методології проведеного дослідження, відзначивши вдалий підхід дисертанта до класифікації суб'єктів формування суддівського корпусу на основних та допоміжних (субсидіарних), що дозволило системно розкрити їх місце та функціональне призначення у структурі організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу. Окрім того, варто відзначити виокремлення цифровізаційного напрямку удосконалення організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу, зокрема шляхом запровадження Єдиного реєстру кандидатів на посаду судді та вдосконалення діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України через впровадження системи електронного документообігу.

Синицин П.М. підтримав висновки та пропозиції, сформульовані у дисертаційному дослідженні, а також висловив позицію щодо доцільності рекомендації дисертації Щербатого Р.Р. «Формування суддівського корпусу в Україні: організаційно-правовий аспект» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Головуючий поставив на голосування питання щодо рекомендації для попереднього розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді дисертаційного дослідження Щербатого Р.Р. на тему: «Формування суддівського корпусу в Україні: організаційно-правовий аспект», поданого на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

У результаті відкритого голосування присутніх на засіданні докторів наук, кандидатів наук та докторів філософії (Ph.d) у галузі права за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 8; проти – немає; утримались – немає. Рішення прийнято одноголосно.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Щербатого Романа Романовича на тему: «Формування суддівського корпусу в Україні: організаційно-правовий аспект», поданої на здобуття доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Забезпечення ефективного функціонування судової влади як самостійної та незалежної гілки державної влади є однією з фундаментальних передумов утвердження в Україні правової, демократичної держави та верховенства права. У цьому контексті особливого значення набувають питання формування суддівського корпусу, від якого безпосередньо залежить спроможність судової влади забезпечувати справедливий судовий захист прав і свобод людини й громадянина.

Сучасні підходи до формування суддівського корпусу в Україні були визначені конституційною реформою 2016 року, проте неодноразово зазнавали змін, у тому числі в умовах воєнного стану, зокрема внаслідок прийняття Законів України № 3511-IX від 09 грудня 2023 року, № 4072-IX від 20 листопада 2024 року, № 4433-IX від 14 травня 2025 року. Перманентний характер трансформацій у цій сфері обумовлений пошуком шляхів вирішення проблем організаційного та нормативного характеру, якими є відсутність законодавчо визначених строків проведення добору та конкурсу на посаду судді, правова невизначеність статусу переможця конкурсу на

зайняття вакантної посади судді місцевого суду, дилемність нормативного розмежування критеріїв доброчесності та професійної етики під час кваліфікаційного оцінювання, недостатня інституційна спроможність уповноважених суб'єктів формування суддівського корпусу. Загальновідомим фактом є критичний кадровий дефіцит у системі судоустрою України: станом на кінець травня 2026 року вакантними залишаються понад 1 400 посад суддів у місцевих судах, 693 посади суддів у апеляційних судах, 80 посад суддів у вищих спеціалізованих судах та 51 посада суддів у Верховному Суді, що безпосередньо позначається на доступі до правосуддя.

Актуальність теми дослідження набуває й особливого виміру в контексті набуття Україною статусу держави-кандидата на членство в Європейському Союзі. Формування суддівського корпусу входить до пріоритетного Першого кластера переговорного процесу щодо вступу до Європейського Союзу та розглядається Європейською Комісією як ключовий індикатор виконання Україною критеріїв членства у сфері верховенства права. Дорожня карта з питань верховенства права, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року, а також Національна програма адаптації законодавства України до *acquis* ЄС, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2026 року, прямо передбачають удосконалення процедур добору, оцінювання та призначення суддів як необхідну передумову просування України у переговорному процесі. Відтак, науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення формування суддівського корпусу набувають значення прикладного внеску у реалізацію євроінтеграційного курсу держави.

При значній кількості наукових праць, присвячених питанням організації судової влади та правового статусу суддів, на теперішній час проблеми формування суддівського корпусу все ще не знайшли свого вирішення у теорії та практиці судової влади. У юридичній науці бракує концептуального підходу до визначення змісту, структурних елементів та функціонального призначення організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу в новітніх умовах, що обумовлює необхідність його комплексного теоретико-правового осмислення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану наукової діяльності кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія»: «Шляхи вдосконалення організації та діяльності судової влади, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури» на 2021-2025 роки, що реалізовувався у межах науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Правове та соціальне життя України у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» на 2022-2025 роки (державний реєстраційний номер 0122U000266). Крім того, дослідження відповідає плану наукової діяльності кафедри «Судова влада, прокуратура, органи правопорядку та адвокатура в період трансформацій в цифрову еру» на 2026-2030 роки, який є складовою науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Соціально-політична стабільність в період воєнних та поствоєнних трансформацій: правові, економічні, гуманітарні, інноваційно-технічні можливості в цифрову еру» (державний реєстраційний номер 0126U000107).

Тема дисертаційного дослідження затверджена на засіданні вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 2 від 09 листопада 2022 року).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розроблення цілісної концепції організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу в Україні на основі теоретико-правового аналізу його засад, закономірностей та сучасного стану правового регулювання, а також вироблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення законодавства та практики формування суддівського корпусу.

Реалізація поставленої мети зумовила необхідність вирішення таких завдань:

- дослідити правову природу поняття «суддівський корпус», виокремити його характерні ознаки;
- визначити поняття, мету та завдання формування суддівського корпусу;
- розкрити сутність і зміст організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу, осмислити його структуру;

- з'ясувати особливості процедури добору на посаду судді місцевого суду, визначити її ознаки, принципи та охарактеризувати етапи;
- проаналізувати правові та організаційні засади конкурсу на зайняття вакантної посади судді;
- визначити місце кваліфікаційного оцінювання у структурі організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу та надати пропозиції щодо критеріїв та показників кваліфікаційного оцінювання;
- обґрунтувати поняття особистої та соціальної компетентності як критеріїв кваліфікаційного оцінювання;
- окреслити систему суб'єктів формування суддівського корпусу, здійснити їх класифікацію;
- систематизувати міжнародні стандарти формування суддівського корпусу, здійснити їх класифікацію та визначити їх значення для розвитку національної моделі формування суддівського корпусу;
- дослідити вплив євроінтеграції та міжнародних зобов'язань України на реформування процедур добору, оцінювання та призначення суддів в Україні;
- визначити концептуальні напрями та сформулювати науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері формування суддівського корпусу в Україні.

Предмет дослідження – формування суддівського корпусу в Україні в організаційно-правовому аспекті.

Методи дослідження обрано з урахуванням окреслених мети та завдань, а також специфіки об'єкта й предмета дослідження. Загальний діалектичний метод наукового пізнання дозволив оцінити стан правового забезпечення формування суддівського корпусу в Україні та проблеми правозастосовної практики у цій сфері. Герменевтичний метод застосовано під час тлумачення положень законодавства про судоустрій і статус суддів та міжнародних стандартів у сфері правосуддя. Логічний метод сходження від абстрактного до конкретного забезпечив послідовне розкриття

змісту формування суддівського корпусу від його загальнотеоретичного осмислення до аналізу конкретних процедур його реалізації. Методи аналізу та синтезу використано при дослідженні структури організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу та його окремих складових. Системний метод дозволив розглянути формування суддівського корпусу як цілісне державно-правове явище. Порівняльно-правовий метод використано під час аналізу процедур формування суддівського корпусу залежно від ланки суду та особливостей їх нормативного регулювання. Статистичний метод та метод анкетування застосовано при аналізі емпіричних даних щодо функціонування механізму формування суддівського корпусу. Метод прогнозування використано для обґрунтування напрямів удосконалення організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу.

Доктринальну основу дисертаційного дослідження становлять наукові праці дослідників з питань правових та організаційних засад функціонування судової влади, формування суддівського корпусу, судоустрою та діяльності органів суддівського врядування, серед яких науковий доробок Н.М. Бакаянної, В.Д. Бринцева, В.В. Городовенка, В.В. Гудими, С.І. Дашкевича, О.Б. Демидюк, В.В. Долежана, С.О. Іваницького, В.С. Єгорової, С.В. Ківалова, М.В. Косюти, М.О. Кравченко, В.М. Кравчука, Р.А. Крусяна, М.М. Кухти, А.В. Левенець, О.І. Литвинчука, І.Є. Марочкина, Л.М. Мосійчук, Л.М. Москвич, І.В. Назарова, С.Ю. Обрусної, Ю.Є. Полянського, С.В. Прилуцького, Б.О. Прокопенка, С.І. Пушкаря, І.О. Русанової, О.В. Саленко, О.Г. Свиди, В.А. Селезньова, Л.В. Скоморохи, Н.С. Слободяник, О.З. Хотинської-Нор та інших.

Фундаментальне значення для дослідження мають також праці з теорії держави і права та теорії юридичного процесу, які сформували теоретичне підґрунтя для осмислення базових правових категорій, визначення понятійно-категоріального апарату та вироблення методологічних підходів до дослідження процесів формування суддівського корпусу. Загальнотеоретичним підґрунтям дисертації стали роботи Н.В. Атаманової, Н.Б. Арабаджи, В.В. Дудченко, В.В. Завальнюка, Н.М. Крестовської, Л.М. Матвєєвої, М.Ю. Оборотова, М.П. Рабіновича, Я.О. Тицької, М.В. Цвіка та інших.

Нормативно-правову основу дисертаційної роботи становлять Конституція України, міжнародно-правові акти, закони України, акти Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти органів суддівського врядування, а також інші підзаконні акти, що регулюють відносини у сфері функціонування судової влади та формування суддівського корпусу.

Емпіричну базу дослідження складають матеріали судової практики, статистичні, аналітичні дані та рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищої ради правосуддя, офіційна інформація органів суддівського врядування, звіти Європейської Комісії та інших міжнародних інституцій, а також результати авторського анкетування 170 респондентів – учасників добору на посаду судді місцевого суду та конкурсних процедур на зайняття вакантних посад суддів.

Наукова новизна здобутих результатів втілена у таких нових наукових положеннях, що виносяться на захист:

уперше:

сформульовано концепцію організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу як єдиної системи взаємопов'язаних процедур, суб'єктів та правових засобів, спрямованих на забезпечення реалізації завдань судової влади шляхом наповнення системи судоустрою професійними, компетентними, незалежними та доброчесними суддями;

обґрунтовано доцільність розгляду організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу як єдиної і цілісної системи без його фрагментації на окремі автономні механізми, оскільки у межах цієї системи уповноважені суб'єкти, процедурні форми діяльності та правові засоби їх реалізації перебувають у функціональній взаємодії та спрямовані на досягнення спільної мети;

розроблено авторську структуру організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу, до складу якої віднесено: нормативно визначені процедури, систему суб'єктів та правові засоби забезпечення їх реалізації;

сформовано концептуальні напрями вдосконалення організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу, серед яких процедурний, інституційний та цифровізаційний.

удосконалено:

наукові підходи до визначення поняття «суддівський корпус», до змісту якого включено всіх суддів, які у визначеному Конституцією та законами України порядку набули статусу судді з метою здійснення правосуддя на професійній основі та обіймають штатні суддівські посади у системі судустрою України;

наукові підходи до розуміння поняття «формування суддівського корпусу», який визначено як нормативно врегульований безперервний публічно-владний процес кадрового відтворення незалежної судової влади, що реалізується через систему взаємопов'язаних процедур та діяльність уповноважених суб'єктів і спрямований на забезпечення судової влади професійними, компетентними, незалежними і доброчесними суддями;

поняття правових засобів організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу як нормативно визначеного інструментарію, за допомогою якого уповноважені суб'єкти забезпечують реалізацію процедур, спрямованих на укомплектування судової влади високопрофесійними суддями;

класифікацію суб'єктів формування суддівського корпусу шляхом поділу їх на основних та допоміжних (субсидіарних), а також виділення окремих груп допоміжних (субсидіарних) суб'єктів;

підходи до визначення змісту та етапності процедур добору та конкурсу на посаду судді;

підходи до розуміння місця та функціонального призначення кваліфікаційного оцінювання у структурі організаційно-правового механізму формування суддівського корпусу;

поняття міжнародних стандартів формування суддівського корпусу як сукупності сформованих міжнародними органами на підставі міжнародних принципів, норм і рекомендацій універсальних моделей набуття статусу судді, які є ціннісно-нормативними орієнтирами для держав щодо функціонування системи взаємопов'язаних процедур та діяльності уповноважених суб'єктів, спрямованих на забезпечення судової влади професійними, компетентними, незалежними і доброчесними суддями;

систематизацію міжнародних стандартів формування суддівського корпусу, їх класифікацію на інституційні, процедурні, професійно-етичні та функціональні;

набули подальшого розвитку:

положення щодо визначення мети та завдань формування суддівського корпусу;

ідея щодо співвідношення процедур добору та конкурсу як взаємопов'язаних елементів єдиної моделі формування суддівського корпусу місцевих судів;

положення щодо визначення критеріїв та показників кваліфікаційного оцінювання судді (кандидата на посаду судді);

підходи до розмежування категорій доброчесності та професійної етики як самостійних критеріїв кваліфікаційного оцінювання;

аргументація щодо значення міжнародних стандартів для розвитку національної моделі формування суддівського корпусу;

положення про вплив євроінтеграційних процесів на реформування процедур добору, оцінювання та призначення суддів в Україні;

запропоновано:

авторські визначення понять «організаційно-правовий механізм формування суддівського корпусу», «добір на посаду судді місцевого суду», «конкурс на зайняття вакантної посади судді», «спеціальна перевірка судді (кандидата на посаду судді)», «компетентність кандидата на посаду судді», «критерій кваліфікаційного оцінювання», «показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання», «особиста компетентність», «соціальна компетентність», «суб'єктний склад формування суддівського корпусу»;

авторське бачення ознак та функціонального групування етапів процедури добору на посаду судді;

законодавче закріплення етапів конкурсу на заняття вакантної посади судді;

виокремлення видів рейтингу як правового засобу механізму формування суддівського корпусу: рейтинг результатів іспиту та рейтинг переможців конкурсу на зайняття вакантної посади судді;

доповнення процедури добору на посаду судді місцевого суду етапами, які наразі віднесені до процедури конкурсу, з метою завершення процедури добору суддів

місцевих судів наданням рекомендації про призначення на посаду судді без проведення конкурсу на зайняття вакантної посади;

нормативне закріплення темпоральних меж окремих етапів процедур формування суддівського корпусу;

впровадження моделі персоніфікованого тестування з історії української державності та виключення тестування когнітивних здібностей зі структури кваліфікаційного іспиту;

удосконалення вимог до членів Громадської ради доброчесності;

створення Єдиного реєстру кандидатів на посаду судді та впровадження системи електронного документообігу у діяльність Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;

внесення змін та доповнень до Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Практичне значення здобутих результатів полягає в актуальності сформульованих у дисертації теоретичних висновків і практичних рекомендацій, що можуть бути використані:

у науково-дослідницькій сфері – для подальшого розвитку теоретико-методологічних підходів до дослідження проблем формування суддівського корпусу;

у правотворчій діяльності – під час удосконалення чинного законодавства про судоустрій і статус суддів, зокрема нормативного регулювання процедур добору кандидатів на посаду судді, конкурсів на зайняття вакантних суддівських посад і кваліфікаційного оцінювання суддів;

у правозастосовній діяльності – у діяльності органів суддівського врядування та інших суб'єктів формування суддівського корпусу при реалізації процедур кадрового забезпечення судової влади (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження у практичну діяльність Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 02.06.2026);

у навчальному процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Судові та правоохоронні органи України», «Судова влада в Україні» та інших, а також при підготовці підручників, навчальних посібників, лекційних курсів і навчально-методичних матеріалів для студентів юридичних спеціальностей (акт про

впровадження наукових розробок дисертаційного дослідження у навчальний процес Національного університету «Одеська юридична академія» від 02.06.2026).

Апробація результатів дисертації. Дисертацію обговорено та схвалено на засіданні кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія». Окремі положення дисертаційного дослідження апробовано під час участі автора у науково-практичних конференціях, семінарах та інших наукових заходах, зокрема на XII Міжнародній науково-практичній конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє (м. Одеса, 11.11.2022); круглому столі «Наукова та педагогічна спадщина професора Ю.Є. Полянського» (м. Одеса, 17.02.2023); Міжнародній науково-практичній конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень» (м. Одеса, 19.05.2023); VII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні» (м. Чернівці, 27.10.2023); Міжнародній науково-практичній конференції «Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів» (м. Одеса, 26.04.2024); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми судового права» (м. Харків, 26.04.2024); XIV Міжнародній науково-практичній конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє (м. Одеса, 08.11.2024); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми судового права» (м. Харків, 25.04.2025); Міжнародній науково-практичній конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» (Одеса, 16.05.2025); XV Міжнародній науково-практичній конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє (м. Одеса, 14.11.2025); Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики» (м. Одеса, 22.04.2026); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми судового права» (м. Харків, 24.04.2026).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження відображено у 15 наукових публікаціях, серед яких 3 статті опубліковано у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань

України, 11 – у тезах доповідей на науково-практичних конференціях, а також 1 – у матеріалах круглого столу.

Структура дисертації обумовлена метою, завданнями та логікою дослідження, складається зі вступу, трьох розділів, що об'єднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (220 найменувань на 22 сторінках) та 9 додатків (на 16 сторінках). Загальний обсяг дисертації становить 255 сторінок, з яких основного тексту 214 сторінок.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Щербатий Р. Р. Добір на посаду судді місцевого суду: поняття, принципи, ознаки та етапи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2025. № 90. Ч. 5 С. 49-58. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.5.7>

2. Щербатий Р. Р. Громадська рада доброчесності як допоміжний суб'єкт формування суддівського корпусу в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2026. № 2. Ч. 3. С. 245-253. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.3.34>

3. Shcherbatyi R. R. The judicial corps as an element of the organization of the judiciary: a theoretical and legal analysis. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2026. № 3. С. 340-343. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2026-3/74>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Щербатий Р. Р. До питання теоретико-правового визначення поняття «формування суддівського корпусу». *Актуальні проблеми судового права : матеріали міжнар. наук.- практ. конф. (24 квіт. 2026 р.)*. Харків : Право, 2026. С. 140-143.

2. Щербатий Р. Р. Поняття «конкурсні процедури» у контексті формування суддівського корпусу в Україні. *Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 22 квіт. 2026 р.)*. Т.1. Одеса : Фенікс, 2026. С. 340-343.

3. Щербатий Р. Р. Кваліфікаційний іспит як умова доступу до правничої професії. *Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матер. XV Міжнар. наук.-практич. конф. (м. Одеса, 14 листоп. 2025 р.)*. Одеса : Юридична література, 2025. С. 351-355.

4. Щербатий Р. Р. Професійна мотивація кандидатів на посаду судді у контексті добору до місцевого суду. *Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травн. 2025 р.). Одеса : Фенікс, 2025. С. 381-385.

5. Щербатий Р. Р. Питання правової визначеності при оцінюванні доброчесності судді (кандидата на посаду судді). *Актуальні проблеми судового права* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.). Харків : Право, 2025. С. 349-353.

6. Щербатий Р. Р. Окремі питання доступу до професії адвоката та судді в Україні: порівняльно-правовий аспект. *Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє* : матер. XIV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 8 листопада 2024 р.). Одеса: Юридична література. 2024. С. 145-149.

7. Щербатий Р. Р. Участь Громадської ради доброчесності у доборі суддів апеляційної інстанції. *Актуальні проблеми судового права* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (26 квіт. 2024 р.). Харків : Право, 2024. С. 231-234.

8. Щербатий Р. Р. Конкурс на посаду судді: поняття та основні риси. *Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квіт. 2024 р.). Одеса : Фенікс, 2024. С. 295-296.

9. Щербатий Р. Р. Окремі питання процедури добору суддів на посади в Україні. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 27 жовтня 2023 р.). Чернівці : 2023. С. 193-199.

10. Щербатий Р. Р. Щодо проблеми кадрового дефіциту в системі судоустрою України. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2023 р.). Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. С. 408-412.

11. Щербатий Р. Р. Вища рада правосуддя : новий етап у діяльності. *Наукова та педагогічна спадщина професора Ю.Є. Полянського* : зб. мат. круглого столу (Одеса, 17 лютого 2023 р.). Одеса. 2023. С. 87-89.

12. Щербатий Р. Р. Участь адвокатури у формуванні суддівського корпусу в Україні. *Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє* : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 11 листопада 2022 р.). Одеса : Фенікс, 2022. С. 98-101.

Характеристика особистості здобувача:

Щербатий Роман Романович народився 22 листопада 1999 року у селі Слабаш Мостиського району Львівської області. Громадянин України.

З вересня 2005 року по червень 2016 року навчався у Твіржанському навчально-виховному комплексі I-III ступенів, де отримав атестат про повну загальну середню освіту.

У 2016 році вступив на факультет адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», де отримав диплом бакалавра права з відзнакою за спеціальністю 081 «Право».

З вересня 2020 року по лютий 2022 року навчався в магістратурі в Національному університеті «Одеська юридична академія» на факультеті адвокатури за спеціальністю 081 «Право» та паралельно на факультеті кібербезпеки та інформаційних технологій за спеціальністю 124 «Системний аналіз». Після завершення навчання здобув кваліфікації «магістр права» (диплом з відзнакою) та «магістр з системного аналізу».

У вересні 2022 року вступив до аспірантури на кафедру організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія».

З вересня 2024 року по січень 2026 року навчався в Дрогобицькому державному педагогічному університеті ім. І. Франка, де здобув ступінь вищої освіти «магістр» за спеціальністю 014 «Середня освіта (Українська мова і література)».

Трудову діяльність розпочав на посаді диспетчера деканату факультету адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», де працював з вересня 2018 року по лютий 2022 року.

З жовтня 2022 року по вересень 2024 року працював на посаді помічника адвоката в Адвокатському об'єднанні «Респонд».

З жовтня 2024 року по листопад 2024 року працював на посаді юриста в Адвокатському об'єднанні «InTrust».

З листопада 2024 року по лютий 2025 року працював на посаді провідного спеціаліста юридичного управління секретаріату Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

З березня 2025 року по теперішній час працює на посаді юрисконсульта Комунальної установи «Муніципальна служба комунальної власності Одеської міської ради».

У грудні 2025 року отримав свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

З квітня 2025 року здійснює індивідуальну адвокатську діяльність.

З липня 2025 року по теперішній час – член Комітету адвокатської етики Ради адвокатів Одеської області.

З вересня 2025 року по теперішній час працює на посаді асистента кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» (за сумісництвом).

У 2020 році нагороджений почесною грамотою Одеської обласної організації Союзу юристів України.

У 2025 році нагороджений подякою Ради адвокатів Одеської області.

За результатами попередньої експертизи дисертації Щербатого Р. Р. і повноти публікації основних результатів дослідження,

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Щербатого Романа Романовича на тему: «Формування суддівського корпусу в Україні: організаційно-правовий аспект», представленої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Щербатого Романа Романовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Щербатого Романа Романовича на тему: «Формування суддівського корпусу в Україні: організаційно-правовий аспект» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

4. Запропонувати Вченій раді Національного університету «Одеська юридична академія» персональний склад разової спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення публічного захисту дисертації Щербатого Романа Романовича на тему: «Формування суддівського корпусу в Україні: організаційно-правовий аспект», зокрема:

1. **Голова ради – Дудченко Валентина Віталіївна**, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія», заслужений юрист України.

Рецензенти:

2. **Свида Олексій Георгійович**, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія»;

3. **Кравченко Марина Олександрівна**, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія».

Опоненти:

4. **Москвич Лідія Миколаївна**, доктор юридичних наук, професор, доцент кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

5. **Саленко Ольга Василівна**, кандидат юридичних наук, доцент кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів юридичних наук, докторів філософії (PhD) за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 8; проти – немає; утримались – немає.

Головуючий
на засіданні кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету
«Одеська юридична академія»

Михайло КОСІЮТА